

Piotr Sobol-Kołodziejczyk

Marek Zieliński

Jarosław Cymerski, *Terroryzm a bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej*¹

Publikacja Jarosława Cymerskiego pt. *Terroryzm a bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej* składa się z czterech rozdziałów. Są one poprzedzone krótką przedmową napisaną przez rektora Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, w której została podkreślona konieczność prowadzenia badań nad terroryzmem i – w związku z tym – zasadność wysiłku podjętego przez J. Cymerskiego. Podobną wymowę ma lapidarny wstęp Autora recenzowanej monografii², w którym zaznacza on, że celem książki jest zwrócenie uwagi na zagrożenie bezpieczeństwa Polski terroryzmem w kontekście zaangażowania naszego kraju w sojusze militarne i polityczne, a także przedstawienie elementów systemu bezpieczeństwa państwa wykorzystywanych do przeciwdziałania terroryzmowi i do zwalczania go (s. 11–12). Pracę wieńczy stosunkowo uboga bibliografia zawierająca elementarne pozycje dotyczące tematyki, którą książka porusza. Znamienny jest również wybiórczy sposób cytowania prac ekspertów zajmujących się terroryzmem³ oraz swobodne podejście do przytaczania stosownych aktów prawnych⁴, co skutkuje niewieloma przypisami zamieszczonymi w monografii. Z perspektywy czytelnika cenne jest natomiast zamieszczenie indeksów nazwisk i geograficznego. Niestety, w recenzowanej publikacji zabrakło indeksu rzeczowego i wykazu skrótów. Powinno być to niewątpliwie uzupełnione w kolejnym jej wydaniu. Ponadto, mimo że publikacja jest wzbogacona o zdjęcia ilustrujące pracę funkcjonariuszy BOR, to na ich podstawie można odnieść mylne wrażenie, że BOR jest jedyną formacją zajmującą się, choć pośrednio, zwalczaniem terroryzmu i przeciwdziałaniem temu zjawisku w Polsce.

¹ Warszawa 2013, 240 s.

² Niestety, wstęp nie zawiera informacji na temat potencjalnych odbiorców recenzowanej monografii (zob. jednak przedmowę, s. 8).

³ Warto tu wymienić niektóre z książek, które w tej perspektywie są istotne, a nie zostały uwzględnione przez Autora: T. Compa, K. Załęski, *Terroryzm w lotnictwie*, Dąbrowa 2012; B. Hołyst, *Terroryzm*, t. 1–2, Warszawa 2011; *Terroryzm a bezpieczeństwo państwa w erze globalizmu*, R. Jakubczak, R. Radziejewski (red.), Warszawa 2011; *Terroryzm a prawa człowieka*, H. Zięba-Załużka, T. Bąk (red.), Kraków–Rzeszów–Zamość 2012. Zob. także publikacje najnowsze: A. Glen, *Terroryzm lotniczy: istota zjawiska, organizacja przeciwdziałania*, Warszawa 2014; S. Wojciechowski, *Terroryzm na początku XXI wieku: pojęcie, przejawy, przyczyny*, Poznań 2013; M. Żuber, *Terroryzm i przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym*, Wrocław 2013.

⁴ Należą tu zwłaszcza akty zarówno z zakresu prawa europejskiego (UE i Rada Europy), które w dużej mierze nie są nawet wymienione z nazwy, jak i prawa międzynarodowego, które co prawda są wybiórczo wyliczone, ale bliżej nie omówione. Chodzi tylko o kluczowe konwencje Rady Europy: europejską konwencję o zwalczaniu terroryzmu z 1977 r. (CETS No. 090), konwencja o zapobieganiu terroryzmowi z 2005 r. (CETS No. 196), konwencja o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu z 2005 r. (CETS No. 198). Podstawowa lista nieuwzględnionych przez Autora, z jednej strony wiodących konwencji ONZ w walce z terroryzmem na: <http://www.un.org/en/terrorism/instruments.shtml> [dostęp: 20 IV 2014], z drugiej strony centralnych instrumentów prawnych UE w tym zakresie na: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/index_pl.htm [dostęp: 20 IV 2014]. Warto w tym miejscu podkreślić, że wyżej wymienione akty prawa europejskiego i prawa międzynarodowego są częścią polskiego systemu prawnego, zwłaszcza że w książce jest mowa o „bezpieczeństwie Rzeczypospolitej Polskiej”.

Rozdział pierwszy omawianej publikacji dotyczy roli sojuszy politycznych, militarnych i gospodarczych we współczesnym świecie. Autor koncentruje uwagę głównie na omówieniu roli dyplomacji w kształtowaniu stosunków politycznych i militarnych. Dokonuje również typologizacji sojuszy polityczno-militarnych w zależności od celów państw, liczby ich członków, sił państw sojuszniczych, terytoriów i struktury wewnętrznej (s. 17). Ponadto w rozdziale tym zostały omówione zagrożenia polityczne, militarne, ekonomiczne i społeczne oraz terrorystyczne, które mają istotny wpływ na bezpieczeństwo i stabilność państwa. Szczególną uwagę Autor poświęca terroryzmowi jako głównemu zagrożeniu militarnemu wpływającemu na destabilizację życia politycznego i społecznego.

W rozdziale drugim poruszono problem udziału Rzeczypospolitej Polskiej w sojuszach politycznych, militarnych i gospodarczych po 1989 r. Wiele miejsca poświęcono omówieniu udziału Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim. Autor recenzowanej publikacji wyraża pogląd, że członkostwo w NATO w znacznym stopniu umacnia bezpieczeństwo Polski zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i na arenie międzynarodowej i daje możliwość zwiększania swobody działań politycznych. Oprócz tego uczestnictwo w NATO ma zaletę z punktu widzenia potencjalnych inwestorów, ponieważ pozwala postrzegać Polskę jako kraj bezpieczny i stabilny (s. 49). Odnosząc się z kolei do uczestnictwa Polski w OBWE, Autor zauważa, że jest to jedyna organizacja, która ma realny wpływ na bezpieczeństwo w Europie, gdyż podejmuje działania zmierzające do realizacji zadań w zakresie wczesnego ostrzegania i zapobiegania konfliktom zbrojnym przez gromadzenie i analizowanie informacji pochodzących z rejonu konfliktu lub kryzysu oraz opracowywania na tej podstawie prognoz rozwoju sytuacji i podejmowania działań zapobiegawczych (s. 74). Z kolei omawiając członkostwo Polski w UE, Autor stwierdza, że zaangażowanie Polski w struktury unijne niewątpliwie wzmacnia jej bezpieczeństwo, ale że aspekt wojskowy jest mniej istotny niż aspekty gospodarczy i polityczny (s. 82).

W rozdziale trzecim omówiono wątek dotyczący terroryzmu jako zagrożenia bezpieczeństwa we współczesnym świecie. Powołując się na różnych autorów, J. Cymercki podejmuje próbę zdefiniowania tego zjawiska. Wymienia również cechy charakterystyczne terroryzmu i rozpatruje jego rozwój w obliczu kryzysu kultury i cywilizacji (s. 105). Następnie odnosi się do form i metod dokonywania zamachów terrorystycznych oraz do zagrożenia bezpieczeństwa państwa przez terroryzm. Zwraca przy tym uwagę na prawne, militarne, polityczne i ekonomiczne skutki ataków terrorystycznych. Zwieńczeniem omawianego rozdziału są uwagi na temat zagrożenia Rzeczypospolitej Polskiej ze strony współczesnego terroryzmu.

Rozdział czwarty dotyczy przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania tego zjawiska. Autor uważa, że prowadzenie działań prewencyjnych przeciwko terrorystom nie wymaga oczekiwania na atak z ich strony, lecz samego stwierdzenia zbliżającego się zagrożenia terrorystycznego (s. 153). W tym kontekście omawia międzynarodowe rozwiązania dotyczące przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania go. Szczególną uwagę zwraca na uregulowania prawnomiędzynarodowe dotyczące zagrożeń transportu lotniczego i morskiego, na zagrożenia osób podlegających szczególnej ochronie, zagrożenia atakami bombowymi i środkami niebezpiecznymi oraz uregulowania dotyczące przeciwdziałania finansowaniu działalności terrorystycznej i ścigania osób podejrzanych o działalność terrorystyczną. Autor podnosi również kwestię stanowiska UE i NATO wobec zagrożeń terrorystycznych, omawia sposoby zapobiegania tym zagrożeniom, ochrony przed nimi, sposoby ścigania sprawców zamachów terrorystycznych

i reagowania na zagrożenia terrorystyczne. Ważną część tego rozdziału stanowi prezentacja rozwiązań dotyczących przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania tego zjawiska przyjętych w Rzeczypospolitej Polskiej. Uwaga Autora jest skoncentrowana na strategii bezpieczeństwa narodowego, roli resortu spraw wewnętrznych w zwalczaniu terroryzmu, charakterystyce służb specjalnych, a także na zadaniach resortu obrony narodowej, Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Sprawiedliwości w przeciwdziałaniu terroryzmowi. Autor wyraża przy tym opinię, że odpowiedzialność za przeciwdziałanie terroryzmowi i zwalczanie tego zjawiska na terenie Polski jest rozproszona pomiędzy wiele resortów i instytucji, między którymi współpraca nie jest skoordynowana w sposób należyty, co niejednokrotnie powoduje, że realizują one te same zadania.

Odnosząc się do treści merytorycznych omawianej publikacji, należy zauważyć, że nie są w niej w sposób wyraźny zarysowane ani teza, ani metoda badawcza. Można się jedynie domyślać, że Autor stara się wykazać, iż terroryzm jest w naszych czasach zjawiskiem powszechnym. W związku z tym analizuje sposoby i metody jego zwalczania. Jest to szczególnie widoczne w rozdziale 4.2., w którym powinno się podjąć rozważania dotyczące polskiego ustawodawstwa związanego z przeciwdziałaniem terroryzmowi i zwalczaniem tego zjawiska, co miałyby ścisły związek z treścią rozdziału 4.1. odnoszącą się do międzynarodowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania go. Tak się tymczasem nie dzieje: w rozdziale 4.2. zamiast omówienia polskich aktów prawnych w tym zakresie są zawarte rozważania na temat polskich służb i instytucji powołanych do zwalczania terroryzmu. W tym kontekście trudno zrozumieć intencje Autora, tym bardziej że w żadnym miejscu książki nie wyjaśnia on powodów takiego, a nie innego układu treści. Należy również zaznaczyć, że w zakończeniu dokonano rekapitulacji wyników badań zawartych w monografii, co sprawia wrażenie eksplanacyjnej niespójności.

Podsumowując, należy zaznaczyć, że książka J. Cymerskiego dotycząca relacji terroryzm–bezpieczeństwo została napisana z perspektywy nauk o polityce, co jest związane z kompetencjami i wykształceniem Autora. Jako rozszerzona wersja rozprawy doktorskiej nie może być ona traktowana jako praca popularno-naukowa, tylko jako rzetelne kompendium na temat terroryzmu i metod jego zwalczania. Dlatego też, pomimo wykazanych wyżej błędów i nieściśłości, książkę tę można jednak zalecić tym, którzy w związku z wykonywanym zawodem lub zainteresowaniami zajmują się omawianą problematyką.